

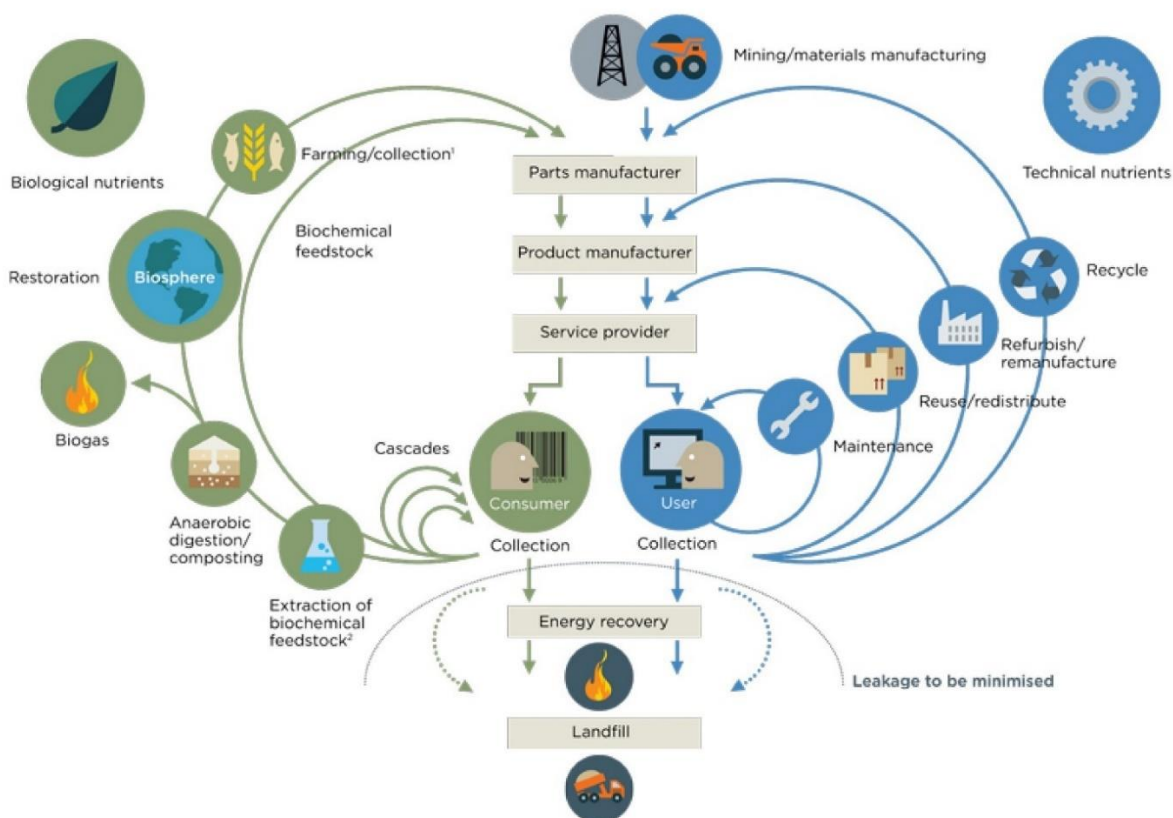
Tilgængelighed og optimal anvendelse af organiske restprodukter	Ansvarlig	cala
	Oprettet	10-12-2020
Projekt: [Recirkulering – fra affald til bedre økologisk næringsstofforsyning]	Side	1 af 3

Optimal anvendelse af organiske restprodukter

I Ellen MacArthur Foundation har man gjort sig nogle tanker om miljømæssig og økonomisk ansvarlighed i genanvendelse af ressourcer. De kalder det 'Cirkulær økonomi', og det kalder, foruden en stræben efter at skabe forbedret ressourceeffektivitet og nye energiformer, hvilket er alment anerkendt som afgørende for fremtidens produktion, på at undgå affald vha. designede systemer og forbrugsmodeller baseret på recirkulering.

Cirkulær økonomi er et selv-nærende system (se figur), der afskaffer end-of-life tankegangen og tanken om affald generelt (gør det i stedet til en ressource). Desuden søges at fjerne de giftige inputs (kemi, pesticid mv.), som forhindrer genanvendelse.

The circular economy—an industrial system that is restorative by design

Kilde: Ellen MacArthur Foundation, circular economy team.

Cirkulær økonomi indbefatter også, hvad vi i dag betegner som organiske rest- og affaldsprodukter. Dem bør vi genanvende så højt oppe i recirkuleringskæden som muligt og samtidigt anerkende, at det er en ressource med værdi fremfor et problemprodukt, der skal skaffes af vejen.

Cirkulær økonomi indeholder derudover en kaskadetankegang, som stræber efter at gøre genbrug så mangfoldigt som muligt – altså at genanvende et produkt mange gange før det nedbrydes og genanvendes til ny produktion.

Optimal anvendelse af organiske restprodukter fra fødevarerindustrien

Restprodukter fra fødevarerindustrien skal i den cirkulære økonomi genanvendes på samme måde som alle andre organiske rest- og affaldsprodukter. Og med kaskadetankegangen skal det genanvendes så

højt oppe i værdikæden som muligt. Genanvendelse af madaffald og restprodukter fra fødevarerindustrien kan fint genanvendes som gødning i jordbruget, hvor det fremstår som et værdifuldt gødningsprodukt. Men det kan også genanvendes højere oppe i værdikæden, nemlig som foder. Mad til mennesker kan dermed blive til foder til dyr inden det bliver til gødning – et mere mangfoldigt syn på recirkulering og en ressourceeffektiv løsning.

Tilgængelighed af organiske restprodukter til foder

I regi af Organic RDD5 projektet: WIFI, som omhandler vinterfodring af enmavede dyr, arbejdes bl.a. med kortlægning af potentialet for recirkulering af restprodukter til foder. Kortlægningen indbefatter overblik over de producenter af økologiske fødevarer, der har et restprodukt, som er brugbar som foder til økologiske dyr, og som er tilgængelige til indsamling. Forskellige muligheder og barrierer herfor omtales i det følgende afsnit.

Der er i projektet identificeret 873 danskbaserede økologiautoriserede fødevarer virksomheder, hvoriblandt flere har et restprodukt, der er potentielt egnet til foder. Ud af dem er udvalgte kontaktet og interviewet med henblik på at udsortere deres restprodukter, så økologer må bruge det til foder. Der er nogle lovgivningsmæssige udfordringer i forhold til at bruge restprodukter til foder, som ikke behandles i dette notat. Dette blev blandt andet klart for alle deltagere ved besøg på 'Hegnsholt' ved Lejre i et mindre recirkuleringsprojekt (Cirkulær Økonomi: Brug af restprodukter til foder i landbruget) støttet af Fonden for Økologisk Landbrug og Dyrenes Beskyttelse. Johanne Schimming, som driver landbruget, bruger lokale restprodukter fra bl.a. bryggerier og juiceproducenter som foder til sine høns og grise, og det er der en række udfordringer med. Den ene er tilgængelighed: det er endnu en kontrol for virksomhederne, som er forbundet med yderligere krav til håndtering, så ikke alle magter/har lyst til at være med.

Markvandring hos Johanne Schimming på Hegnsholt den 22. september 2020, hvor både grise og høns fodres med restprodukter fra omkringliggende fødevarerproducenter, detail og restauranter.
Fotos: Casper Laursen, SEGES Økologi Innovation

Barriere for brug af organiske restprodukter til foder

I WIFI-projektet har man via interview med 25 bryggerier og mosterier, 8 destillerier, 8 fabrikker der forarbejder kartofler, 12 møllerier m.fl. identificeret en række barrierer, som gør det vanskeligt at recirkulere til foder. For det første er den økologiske andel for mange af de store virksomheder så lille, at det ikke giver mening for dem at skille den økologiske del af restproduktet fra resten, fordi det er forbundet med øgede udgifter til håndtering, særskilt opbevaring, flere regler og en ny afsætningsvej. Hvis førnævnte omkostninger skal dækkes, bliver biproduktet i nogle tilfælde dyrere end det billige hovedprodukt, og det er der ikke meget ræson i. Desuden nævnes godkendelse som fodervirksomhed, lavt næringsstofindhold i restprodukt, lav holdbarhed og ekstra transport som barriere. Hvor den økologiske andel er større, skilles det økologiske restprodukt fra, hvis der er interesse herfor (merpris). Som eksempel kan nævnes, at kartoffelindustriens restprodukter bruges til kvægfoder og gødning (protamylasse). Der er endnu ikke undersøgt brancher indenfor fx brød- og bagerier samt flere andre.

På Hegnsholt udfordres man foruden af EU-regler, økologiregler, håndtering, transport, sæsonvariation i madspildet og opbevaring i marken også af manglende ædelyst hos særligt grise for nogle af restprodukterne. Det har man løst ved at lave rette blandingsforhold med produkter, som de gerne vil spise. Hos hønsene har der også været nogen nedgang i æglægning i forbindelse med overgang til delvis fodring med restprodukter. Flere økologiske landbrug undersøger imidlertid muligheden for at få restprodukter fra fødevarerindustrien, da de forventer, det kan være med til at brande deres virksomhed og skabe en merværdi for deres produktion. Desuden er klima- og miljøkonsekvenserne ved recirkulerede produkter mindre, og det tiltaler.

Det konstateres afslutningsvis, at der er et udviklingspotentiale ved brug af lokale restprodukter fra fødevarerproduktioner som foderkilde til husdyr. Ved systematisering af indsamling og distribution samt større volumen i udbuddet er potentialet i den økologiske husdyrproduktion relativt stort – særligt for enmavede dyr.

Udarbejdet af:

Casper Laursen
Specialkonsulent,
SEGES Økologi Innovation